

The Mother of All Disruptions: The Bible Code's Jeremiah Problem

After the publication of Michael Drosnin's *The Bible Code*, most work in generating Bible codes was initially done in the Torah. Gradually, however, the Hebrew text of the entire Old Testament became fair game for code researchers. Most of my book, *The Bible Code Myth*, deals with text transmission discrepancies and scribal errors (and hence letter sequence interruptions) in the Torah. As devastating as this material is to the idea of a Bible code, the problem is worst in the book of Jeremiah. In fact, if one is doing code research on the letter sequences of the entire Hebrew biblical text, the book of Jeremiah is truly the smoking gun of why the Bible code should be considered a myth. This paper deals with several facts about the biblical text that Bible code proponents either don't know, or simply aren't telling you.

The basic problem for the Bible code with respect to the book of the prophet Jeremiah is Jeremiah's textual status. Put simply, there is a *dramatic* difference between the Masoretic Text (MT) of Jeremiah used by all code researchers and the Hebrew biblical text that was used to create the Septuagint (LXX) of Jeremiah. The fact is that the MT of Jeremiah is roughly 15% *longer* than the LXX text of Jeremiah.

In case the terminology is unfamiliar to you, before proceeding any further we need to review what exactly "MT" and "LXX" mean with respect to one another and the Bible code. First a little history.

Prior to 1948, the manuscripts of the Hebrew Bible to which scholars had access were all medieval, the earliest witness being the great manuscript *Leningradensis* (the manuscript is also called B19 or L), which was dated by the copyist himself to 1009 A.D.! Hence, scholars who worked prior to the Dead Sea Scroll discoveries had to try to figure out how the text of the Torah was transmitted using manuscripts that were well over one thousand years behind the curve. This major manuscript is considered the best example of what is known as the Masoretic Text, and was the basis for the Hebrew text used in the mainstream Jewish community and the academic study (university, seminary) of the Hebrew Bible until well into the 20th century. The MT is the basis for the text used in Bible code research.

However, scholars did have another resource for the Hebrew Bible: the LXX. The LXX is an ancient (pre-Christian era) *Greek* translation of the Hebrew Bible. Having this Greek translation was valuable since the Greek could be put back into Hebrew ("retroverted") so as to form a pretty good guess as to what the Hebrew text from which the LXX was created. The process wasn't perfect, but it was helpful. When the LXX was retroverted and studied by scholars, however, something very obvious came to light: the Hebrew text of MT was not the same as the text used to create LXX. This was obvious from places where the Greek read something that, when retroverted, could not be matched in MT. Hence scholars had two Hebrew Bibles on their hands.¹

---

¹ They actually had three counting the Samaritan Pentateuch (SP), but we will skip that for the sake of this article. The SP is also witnessed in the Dead Sea Scrolls.

So, prior to 1948, scholars had incontrovertible proof of two Hebrew Bibles, but no actual Hebrew manuscripts older than 1009 A.D. (B19 /L). There were other problems, though. In terms of the Hebrew manuscript material that was in existence (B19/L and other manuscripts), no manuscript agreed with any other 100 percent of the time. There were no identical manuscripts of any meaningful length. This set of circumstances naturally raised questions: How soon after the biblical books were written and copying began did different versions arise? Were the different version proof of different editions of the Bible – not just copyist errors perpetuated through time? How faithful were medieval manuscripts to the “original” text? Would any Hebrew text ever be discovered that turned out to be the text used to create the LXX?

Scholars got significant help in answering these questions in 1948, when the Dead Sea Scroll (DSS) discoveries came to light. When tested by Carbon-14 and by analysis of handwriting styles, the DSS date anywhere from 300 B.C. to the first century A.D. Overnight scholars jumped back in time by over a thousand years to learn more about how the Hebrew Bible came to be.

For our purposes in this article, what was significant about the scrolls was that, while many of them matched the MT that was known from medieval manuscripts, others did not—they matched the LXX or the SP.² This discovery evidenced several things:

- 1) There was a remarkable accuracy in the transmission of the Hebrew text.
- 2) There was evidence in some biblical books (notably Joshua and Jeremiah) for more than one *edition* of the book as late as 300 BC.
- 3) The LXX was a real Hebrew text—the ancient Jews had a smaller version of what we have today with so many English Bibles that are not identical. The DSS proved that *a plurality of texts existed as early as 300 B.C.*
- 4) There was no evidence that this textual plurality was viewed as a bad thing. The people at Qumran preserved all the texts; they did not censor any (and so they were not “MT zealots”).

This brings us back to the Jeremiah problem. In the context of the above, the reader should know that the MT of Jeremiah (the one used by Bible code researchers) is 15% longer than the LXX of Jeremiah. This amounts to roughly 6000 words. At an average of four letters per word, that adds up to *24,000 letter differences between the two versions of the Hebrew Bible.* According to standard text-critical rules, which are based on logic and the fact that the scribes held the Scriptures to be sacred, the MT is arguably *not* the original text in many cases.³ This is because a scribe who considered Jeremiah to be holy material would be far more likely to add letters and words than he would to eliminate letters or words. Hence one of the most familiar text-critical rules: “the shorter text is more likely to be original than the longer text”—that is, when you have two texts of the same holy document, the longer one has likely been added to rather than the shorter one having suffered deletions at the hands of faithful scribes. This would mean that MT Jeremiah, the text of the Bible code, has a good bit of un-original material in it. The

---

² The Samaritan Pentateuch (see the previous note).

³ I won’t say “all” here because textual criticism is not about size or counting. All readings, long or short, should be considered “potentially right” until they are weeded out by data.

code then (if it existed, and it does not) cannot claim to be inspired – the thousands of letters in the longer text of Jeremiah have “infected” the code.

To compound the conundrum for coders, the Dead Sea Scroll fragments of the book of Jeremiah often agree with the shorter LXX text against the longer MT text!

To make matters even worse (for the Bible code), not only is there a 2700 word discrepancy between MT and LXX Jeremiah, but chapters 46-51 of Jeremiah turn out to be chapters 25-31 of LXX! There is a huge difference in the arrangement of the material! There are 224 verses 46-51 which contain 12,555 letters. This means that, even if MT and LXX Jeremiah were the same length, there may be as much as a 12,555 word mis-arrangement in the “code” sequence! Here is the precise breakdown:

MT	LXX
1:1—25:13	1:1—25:13a
25:14—46:5	46:1—51:35
46:6—51:64	25:13b, 15—31:44
ch. 52	ch. 52

This is the “Jeremiah problem” for the Bible code, and it is devastating. As I point out again and again in my book, there not only is no way for us to know which Hebrew Bible has a code (which text is THE text?), the non-MT texts are witnessed by the earliest manuscripts. When one combines the 2700 word difference between LXX and MT, translating to tens of thousands of letter differences, with the 12,555 letter mis-arrangement, the letter sequencing upon which the Bible code is based can be considered flawed by *tens of thousands* of letters.

By way of illustration, below is the MT text of Jeremiah 46-51. I have noted how these are arranged quite differently in LXX. Below, however, I have marked in blue and with underlining those letters that are NOT PRESENT IN LXX.⁴ There are 1,531 letters involved. There is much more going on in these chapters in text-critical terms that would result in disruptions of the code’s letter sequence, but this example will suffice.

אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יְרֵמְיָהוּ הַנָּבִיא עַל־הַגּוֹיִם: ¹ 46
לְמַצְרַיִם עַל־חֵיל פְּרָעָה נָכוֹן מֶלֶךְ מִצְרַיִם אֲשֶׁר־הָיָה עַל־נְהַר־פָּרָת 2
בְּכַרְכַּמֶּשׁ אֲשֶׁר הָפָה נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בְּשָׁנַת הָרְבִיעִית לַיהוֹיָקִים
בֶּן־יָאֲשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה:
עָרְבוּ מִגֵּן וְצָנָה וּגְשׁוֹ לַמַּלְחָמָה: 3

⁴ The MT text is fully pointed (BHS). The word divergences are based upon the work of text-critical expert Emanuel Tov. See his new electronic work, The Parallel-Aligned Hebrew-Aramaic and Greek Texts of Jewish Scripture, available through at <http://www.logos.com/products/details/1785> through Logos Research Systems.

- 4 אָסְרוּ הַסּוֹסִים וְעָלוּ הַפָּרָשִׁים וְהִתִּיצְבוּ בְּכוֹבְעִים מִרְקוֹ הַרְמָחִים לְבָשׁוּ
הַסְרִינָת:
- 5 מִדּוּעַ **רְאִיתִי** הֲמָה חֲתִים נֹסְגִים אַחֲזֹר וְגִבּוֹרֵיהֶם יִפְתּוּ וּמָנוֹס נָסוּ וְלֹא
הִפְנוּ מְגוֹר מִסָּבִיב נְאֻם־יְהוָה:
- 6 אֶל־יָנוֹס הַקָּל וְאֶל־יִמְלֹט הַגִּבּוֹר צְפוּנָה עַל־יַד **נְהַר־פָּרָת** כְּשָׁלוֹ וְנִפְלוּ:
7 מִי־זֶה כִּי־אֵר יַעֲלֶה כִּנְהָרוֹת יִתְגַּעֲשׂוּ מִיָּמָיו:
- 8 מִצָּרִים כִּי־אֵר יַעֲלֶה **וּכְנֶהְרוֹת יִתְגַּעֲשׂוּ מִיָּם** וַיֹּאמֶר אֲעֹלָה אֲכַסֶּה־אֶרֶץ
אֲבִידָה **עִיר** וַיֵּשְׁבִי בָּהּ:
- 9 עָלוּ הַסּוֹסִים וְהִתְהַלְּלוּ הֶרְכָּב וַיִּצְאוּ הַגִּבּוֹרִים כּוֹשׁ וּפּוֹט תִּפְשִׁי מִגֶּן וְלוֹדִים
תִּפְשִׁי דְרָכֵי קָשָׁת:
- 10 וְהַיּוֹם הַהוּא לֹא־דָנִי יְהוָה **צְבָאוֹת** יוֹם נִקְמָה לְהִנָּקֵם מִצָּרָיו וְאָכְלָה חֶרֶב
וְשִׁבְעָה וְרוּתָה מִדָּמָם כִּי זָבַח לֹא־דָנִי יְהוָה צְבָאוֹת בְּאֶרֶץ צָפוֹן
אֶל־נְהַר־פָּרָת:
- 11 עָלִי גִלְעָד וּקְחֵי צָרִי בְּתוֹלַת בַּת־מִצְרַיִם לְשׂוֹא הַרְבִּיתִי רַפְאוֹת תַּעֲלֶה אֵין
לָךְ:
- 12 שָׁמְעוּ גוֹיִם קְלוֹנֵךְ וְצוּחַתְךָ מְלֹאָה הָאֶרֶץ כִּי־גִבּוֹר בְּגִבּוֹר כְּשָׁלוֹ יַחֲדִיו
נִפְלוּ שְׁנֵיהֶם: פ
- 13 **הַדָּבָר** אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ **הַנְּבִיא** לְבֹא נְבוּכַדְרֶאֱצַר מֶלֶךְ בָּבֶל
לְהַבּוֹת אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם:
- 14 הִגִּידוּ **בְּמִצְרַיִם וְהַשְּׁמִיעוּ** בְּמִגְדּוֹל וְהַשְּׁמִיעוּ בְּנֶף **וּבַת־חַפְנָחַס** אָמְרוּ
הִתִּיצֵב וְהִכֵּן לָךְ כִּי־אָכְלָה חֶרֶב סְבִיבֶיךָ:
- 15 מִדּוּעַ נִסְחַף אֲבִירֶיךָ לֹא עָמַד כִּי יְהוָה הִדְפּוֹ:
16 הֲרֵבָה כּוֹשֵׁל גַּם־נָפַל אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וַיֹּאמְרוּ קוּמָה! וְנִשְׁבָּה אֶל־עַמָּנוּ
וְאֶל־אֶרֶץ מוֹלֶדְתָּנוּ מִפְּנֵי חֶרֶב הַיּוֹנָה:
- 17 קְרָאוּ שֵׁם פְּרָעָה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם שְׂאוֹן הַעֲבִיר הַמוֹעֵד:
- 18 חִי־אֲנִי נְאֻם־**הַמֶּלֶךְ** יְהוָה צְבָאוֹת **שִׁמּוֹ** כִּי כְּתָבוֹר בְּהָרִים וּכְכֹרְמֶל בַּיָּם
יָבוֹא:
- 19 כָּלִי גוֹלָה עָשִׂי לָךְ יוֹשֶׁבֶת בַּת־מִצְרַיִם כִּי־נָף לְשִׁמָּה תִּהְיֶה וְנִצַּתָּה מֵאֵין
יֹשֵׁב: ס
- 20 עֲגָלָה יִפְהֶ־פִּיהָ מִצְרַיִם קָרַץ מִצָּפוֹן בָּא בָּא:
- 21 גַּם־שְׁכַרְיָהּ בְּקִרְבָּהּ כְּעַגְלֵי מִרְבֵּק כִּי־גַם־הִמָּה הִפְנוּ נָסוּ יַחֲדָיו לֹא עָמְדוּ
כִּי יוֹם אִידָם בָּא עֲלֵיהֶם עַת פִּקְדָתָם:

- 22 קוֹלָהּ בַּנְחֹשׁ יִלְךְ כִּי־בַחֲלִיל יִלְכוּ וּבְקַרְדָּמוֹת בָּאוּ לָהּ כַּחֲטָבֵי עֵצִים:
- 23 כָּרְתוּ יַעֲרָה נְאֻם־יְהוָה כִּי לֹא יַחְקֹר כִּי רַבּוּ מְאֹרְבָהּ וְאִין לָהֶם מִסְפָּר:
- 24 הַבִּישָׁה בִּתְמַצְרִים נִתְּנָה בְיַד עַם־צֶפּוֹן:
- 25 אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי פּוֹקֵד אֶל־אֲמוֹן מִנְּאֻ וְעַל־פְּרָעָה
- וְעַל־מִצְרַיִם וְעַל־אֱלֹהֵיהֶם וְעַל־מַלְכֵיהֶם וְעַל־פְּרָעָה וְעַל הַבְּטָחִים בּוֹ:
- 26 וְנִתְּתִים בְּיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וּבְיַד נְבוּכַדְרֶאֶצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וּבְיַד־עַבְדָּיו
- וְאַחֲרֵי־כֵן תִּשְׁכַּן כִּי־מִי־קָדַם נְאֻם־יְהוָה: ס
- 27 וְאַתָּה אֶל־תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב וְאֶל־תַּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעַךְ מִרְחוֹק
- וְאַת־זֶרְעֶךָ מֵאֶרֶץ שָׁבִים וְשָׁב יַעֲקֹב וְשָׁקֵט וְשֹׁאֵן וְאִין מַחְרִיד: ס
- 28 אָתָּה אֶל־תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב נְאֻם־יְהוָה כִּי אֶתְּךָ אָנִי כִּי אֶעֱשֶׂה כָלָה
- בְּכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדְחַתִּידְךָ שָׁמָּה וְאַתְּךָ לֹא־אֶעֱשֶׂה כָלָה וְיִסְרַתִּידְךָ לַמִּשְׁפָּט
- וְנִקָּה לֹא אֲנַקֶּךָ: ס
- 47 ¹ אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא אֶל־פְּלִשְׁתִּים בְּטָרַם יָבֵה פְרָעָה
- אֶת־עֲזָה: ס
- 2 כֹּהן אָמַר יְהוָה הִנֵּה־מִים עֲלִים מִצֶּפּוֹן וְהָיוּ לְנַחַל שׁוֹטֵף וְיִשְׁטְפוּ אֶרֶץ
- וּמְלוֹאָהּ עֵיר וְיֹשְׁבֵי בָּהּ וְזִעְקוּ הָאָדָם וְהִילֵל כֹּל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ:
- 3 מְקוֹל שִׁעֲטַת פְּרָסוֹת אֲבִירָיו מִרְעֵשׁ לְרַכְבּוֹ הִמּוֹן גְּלָגְלָיו לֹא־הִפְנוּ אָבוֹת
- אֶל־בָּנִים מִרְפִּיזוֹן יָדַיִם:
- 4 עַל־הַיּוֹם הַבֹּא לְשִׁדּוֹד אֶת־כָּל־פְּלִשְׁתִּים לְהַכְרִית לְצַר וּלְצִידוֹן כֹּל שָׂרִיד
- עֹזֵר כִּי־שִׁדַּד יְהוָה אֶת־פְּלִשְׁתִּים שְׂאֲרִית אֵי כַּפְתּוֹר:
- 5 בָּאָה קָרְחָה אֶל־עֲזָה נִדְמָתָה אֲשַׁקְלוֹן שְׂאֲרִית עַמְּקָם עַד־מָתִי תִתְּגוֹדְדִי:
- ס
- 6 הוֹי חָרַב לִיהוָה עַד־אָנָּה לֹא תִשְׁקָטִי הָאֶסְפִּי אֶל־תִּעְרֹךְ הַרְגָעִי וְדָמִי:
- 7 אֵיךְ תִּשְׁקָטִי וְיְהוָה צוּה־לָּהּ אֶל־אֲשַׁקְלוֹן וְאֶל־חֹף הַיָּם שֵׁם יַעֲדָה: ס
- 48 ¹ לְמוֹאֵב כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹי אֶל־נְבוֹ כִּי שִׁדְּדָה
- הַבִּישָׁה גְּלַפְדָּה קָרִיתִים הַבִּישָׁה הַמִּשְׁגָּב וְחָתָה:
- 2 אִין עוֹד תִּהְלֵת מוֹאֵב בְּחִשְׁבוֹן חִשְׁבוֹ עָלֶיהָ רָעָה לְכוּ וְנִכְרִיתְנָה מִגּוֹי
- גַּם־מִדְּמֵן תִּדְּמִי אַחֲרֵיךָ תִּלְךְ חָרַב:
- 3 קוֹל צִעֲקָה מִחֲרוֹנִים שָׂד וְשֹׁבֵר גְּדוֹל:
- 4 נִשְׁבְּרָה מוֹאֵב הַשְּׁמִיעוּ זַעֲקָה צַעֲרִיָּה:
- 5 כִּי מַעֲלָה הִלְחוֹת בְּבִכֵי יַעֲלֶה־בְּכֵי כִּי בְּמוֹרֵד חוֹרְנִים צָרִי צִעֲקַת־שֹׁבֵר
- שָׁמְעוּ:

- 6 גָּסוּ מִלְטוֹ נַפְשֵׁכֶם וְתִהְיֶינָה כְּעָרוֹעַר בַּמִּדְבָּר:
- 7 כִּי יַעַן בְּטַחַךְ בַּמַּעֲשִׂיךְ וּבְאֹצְרוֹתֶיךָ גַּם־אֵת תִּלְכְּדִי וַיֵּצֵא כַּמִּישׁ בַּגּוֹלָה כְּהֵנִיו וְשָׂרְיוֹ יַחַד:
- 8 וַיָּבֹא שִׁדְד אֶל־כָּל־עִיר וְעִיר לֹא תִמְלֹט וְאָבֵד הָעַמֶּק וַנִּשְׁמַד הַמִּישָׁר אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה:
- 9 תִּנְוֲצִיץ לְמוֹאָב כִּי נָצָא תֵצֵא וְעָרֶיהָ לְשִׁמָּה תִהְיֶינָה מֵאִין יוֹשֵׁב בָּהֶן:
- 10 אַרוּר עֲשֵׂה מְלֹאכֶת יְהוָה רַמְיָהּ וְאַרְנוֹר מִנְעֵ חֲרָבוֹ מִדָּם:
- 11 שְׂאֲנָן מוֹאָב מִנְעוּרָיו וְשִׁקֵּט הוּא אֶל־שִׁמְרָיו וְלֹא־הוֹרַק מִכְּלִי אֶל־כְּלִי וּבַגּוֹלָה לֹא הִלֵּךְ עַל־כֵּן עָמַד טַעֲמוֹ בּוֹ וְרִיחוֹ לֹא נָמַר: ס
- 12 לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נֹאֵם־יְהוָה וְשִׁלַּח־תִּי־לוֹ צְעִים וְצַעֲהוּ וּכְלִיו יִרְקוּ וּנְבִלֵיהֶם יִנְפְצוּ:
- 13 וּבֶשׂ מוֹאָב מִכְּמוֹשׁ כַּאֲשֶׁר־בָּשׂוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל מִבַּיִת אֵל מִבְּטַחָם:
- 14 אֵיךְ תֵּאמְרוּ גְבוּרִים אֲנַחְנוּ וְאֲנִשֵּׁי־חֵיל לְמִלְחָמָה:
- 15 שִׁדְד מוֹאָב וְעָרֶיהָ עָלָה וּמִבְּחַר בַּחֲוָרָיו יִרְדּוּ לְטַבַּח נֹאֵם־הַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ:
- 16 קָרוֹב אִיד־מוֹאָב לָבוֹא וְרַעַתּוֹ מִהֲרָה מְאֹד:
- 17 גִּדּוּ לוֹ כָּל־סִבְיָיו וְכֹל יַדְעֵי שְׁמוֹ אָמְרוּ אֵיכָה נִשְׁבַּר מִטֶּה־עֶזוֹ מִקַּל תִּפְאָרָה:
- 18 רְדִי מִכְּבוֹד יִשְׁבִי בְצַמָּא יִשְׁבֶּת בַּת־דִּיבּוֹן כִּי־שִׁדְד מוֹאָב עָלָה בְךָ שַׁחַת מִבְּצָרֶיךָ:
- 19 אֶל־דְּרֹךְ עַמְדֵי וְצַפִּי יוֹשֶׁבֶת עָרוֹעַר שְׂאֵל־יָנֹס וְנִמְלֹטָה אֲמַרִי מִה־נִּהְיֶתָה:
- 20 הַבִּישׁ מוֹאָב כִּי־חָתָה הִילְלִי וְיִזְעָקִי הַגִּידוּ בְּאַרְנוֹן כִּי שִׁדְד מוֹאָב:
- 21 וּמִשְׁפַּט בָּא אֶל־אַרְץ הַמִּישָׁר אֶל־חִלּוֹן וְאֶל־יְהִצָּה וְעַל־מוֹפְעֵת:
- 22 וְעַל־דִּיבּוֹן וְעַל־נָבוֹ וְעַל־בֵּית דְּבַלְתָּיִם:
- 23 וְעַל קְרִיתִים וְעַל־בֵּית גָּמוֹל וְעַל־בֵּית מְעוֹן:
- 24 וְעַל־קְרִיּוֹת וְעַל־בְּצָרָה וְעַל כָּל־עָרֵי אַרְץ מוֹאָב הַרְחַקוֹת וְהַקְּרֹבוֹת:
- 25 נִגְדָּעָה קָרַן מוֹאָב וּזְרָעוֹ נִשְׁבָּרָה נֹאֵם יְהוָה:
- 26 הַשְׁפִּירָהוּ כִּי עַל־יְהוָה הַגְּדִיל וְסַפֵּק מוֹאָב בְּקִיאוֹ וְהָיָה לְשֹׁחַק גַּם־הוּא:
- 27 וְאִם לֹא הַשֹּׁחַק הָיָה לָךְ יִשְׂרָאֵל אִם־בְּגַנְגָּבִים נִמְצָאָה כִּי־מִדֵי דְבַרְיֶךָ בּוֹ תִתְנוּדָד:
- 28 עֲזָבוּ עָרִים וְשַׁכְּנוּ בְּסֹלַע יִשְׁבִי מוֹאָב וְהָיוּ כִּיּוֹנָה תִקְנֶנּוּ בְּעֵבְרֵי פִי־פַחַת:
- 29 שְׁמַעְנוּ גְאוֹן־מוֹאָב גָּאָה מְאֹד גְּבַהּ וּגְאוֹנוֹ וּגְאוֹתוֹ וְרַם לָבוֹ:

- 30 אָנִי יָדַעְתִּי נְאֻם־יְהוָה עֲבַרְתוּ וְלֹא־כֵן בְּדִי לֹא־כֵן עָשׂוּ:
- 31 עַל־כֵּן עַל־מוֹאָב אֵילִיל וּלְמוֹאָב כָּלָה אָזַעַק אֶל־אֲנָשֵׁי קִיר־חָרָשׁ יְהִגָּה:
- 32 מִבְּלִי יַעֲזֹר אֲבִכָּה־לָךְ הַגִּפֶּן שְׂבִמָּה נְטִישְׁתִּיךָ עֲבְרוּ יָם עַד יָם יַעֲזֹר נִגְעוּ עַל־קִיָּץ וְעַל־בְּצִירְךָ שָׂדֵד נָפַל:
- 33 וְנֶאֱסָפָה שְׂמִחָה וְגִיל מִכְרָמַל וּמֵאָרֶץ מוֹאָב וַיִּזֶן מִקְבִּים הַשְּׂבִתִּי לֹא־יִדְרֹךְ הַיַּד הַיַּד לֹא הִיָּדָד:
- 34 מִזַּעֲקַת חֲשׁוֹן עַד־אֶלְעָלָה עַד־יֵהֶן נִתְּנוּ קוֹלָם מְצַעַר עַד־חַרְזִים עֲגָלַת שְׁלִישִׁיהָ כִּי גַם־מִי נִמְרִים לְמִשְׁמֹת יְהִי:
- 35 וְהַשְּׂבִתִּי לְמוֹאָב נְאֻם־יְהוָה מַעֲלָה בָמָה וּמִקְטִיר לֵאלֹהֵיוּ:
- 36 עַל־כֵּן לְבִי לְמוֹאָב כַּחֲלָלִים יִהְיֶה וְלִבִּי אֶל־אֲנָשֵׁי קִיר־חָרָשׁ כַּחֲלָלִים יִהְיֶה עַל־כֵּן יִתְּרַת עָשָׂה אֲבָדוּ:
- 37 כִּי כָל־רֹאשׁ קָרְחָה וְכָל־זֶקֶן גְּרַעָה עַל כָּל־יָדַיִם גְּדָדַת וְעַל־מִתְנַיִם שָׁק:
- 38 עַל כָּל־גְּגוֹת מוֹאָב וּבִרְחַבְתִּיהָ כָּלָה מִסַּפֵּד כִּי־שְׂבִרְתִּי אֶת־מוֹאָב כַּכְּלִי אֵין־חֶפֶץ בּוֹ נְאֻם־יְהוָה:
- 39 אֵין חֲתָה הִילִילוּ אֵין הַפְּנֵה־עֶרְף מוֹאָב בּוֹשׁ וְהָיָה מוֹאָב לְשָׂחֵק וְלִמְחַתָּה לְכָל־סְבִיבָיו: ס
- 40 כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה הִנֵּה כִנְשֵׁר יִדְאָה וּפְרֵשׁ כִנְפָיו אֶל־מוֹאָב:
- 41 גְּלֻכְדָּה הַקְּרִיּוֹת וְהַמְּצַדוֹת נִתְּפָשָׂה וְהָיָה לָב גְּבוּרֵי מוֹאָב בַּיּוֹם הַהוּא כָּלֵב אִשָּׁה מִצְרָה:
- 42 וְנִשְׁמַד מוֹאָב מֵעַם כִּי עַל־יְהוָה הִגְדִּיל:
- 43 פָּחַד וּפְחַת וּפָח עָלֶיךָ יוֹשֵׁב מוֹאָב נְאֻם־יְהוָה:
- 44 הַנָּיִס מִפְּנֵי הַפָּחַד יִפֹּל אֶל־הַפְּחַת וְהָעֵלָה מִן־הַפְּחַת יִלְכָד בַּפָּח כִּי־אָבִיא אֵלֶיךָ אֶל־מוֹאָב שְׁנַת פְּקָדְתָם נְאֻם־יְהוָה:
- 45 בְּצַל חֲשׁוֹן עֲמָדוֹ מִכַּח נִסִּים כִּי־אֵשׁ יֵצֵא מִחֲשׁוֹן וְלִהְבֵּה מִבֵּין סִיחוֹן וְתֹאכַל פֶּאֶת מוֹאָב וּקְדַקַּד בְּנֵי שְׂאוֹן:
- 46 אוֹיְלֶךָ מוֹאָב אֲבָד עַם־כְּמוֹשׁ כִּי־לִקְחוּ בְנֵיךָ בְּשִׁבִי וּבְנִתֶיךָ בְּשִׁבִיהָ:
- 47 וּשְׂבִתִּי שְׂבוֹת־מוֹאָב בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נְאֻם־יְהוָה עַד־הֵנָּה מִשְׁפַּט מוֹאָב:
- ס
- 49 ¹ לְבַנֵּי עַמּוֹן כֹּה אָמַר יְהוָה הַבָּנִים אֵין לְיִשְׂרָאֵל אִם־יִזְרַשׁ אֵין לוֹ מִדּוּעַ יִרַשׁ מִלְּכָם אֶת־גֹּד וְעָמוֹ בְּעַרְוֵי יֹשֵׁב:

- 2 לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים נֹאֲסִיָּהוּ וְהִשְׁמַעְתִּי אֶל־רַבַּת בְּנֵי־עַמּוֹן תְּרוּעַת מִלְחָמָה וְהִיְתָה לְתֵל שְׂמֵמָה וּבְנִתִיָּה בָּאֵשׁ תִּצְתָּנָה וִירַשׁ יִשְׂרָאֵל אֶת־יְרֵשׁוֹ אָמַר יְהוָה׃
- 3 הַלִּילִי חֲשַׁבּוֹן כִּי שִׁדְדָה־עַי צָעֲקָנָה בְּנֹת רַבָּה חֲגִרְנָה שְׂקִים סִפְדָּנָה וְהִתְשׁוּטְטָנָה בְּגִדְרוֹת כִּי מִלְכָם בְּגוֹלָה יֵלֶךְ כַּהֲנִי וְשָׁרִיו יַחֲדָיו׃
- 4 מִה־תִּתְהַלְלִי בְּעַמְּקִים זַב עַמְּקָךְ הַבַּת הַשׁוֹבְבָה הַבְּטָחָה בְּאַצְרֹתֶיהָ מִי יָבֹא אֵלַי׃
- 5 הַנְּנִי מִבֵּיא עָלֶיךָ פֶּחַד נֹאֲסִיָּהוּ יְהוָה צְבָאוֹת מִכָּל־סִבְיָיֶךָ וְנִדְחִתֶם אִישׁ לְפָנָיו וְאִין מִקִּבֶּץ לְנֶדֶד׃
- 6 וְאַחֲרֵי־כֵן אָשִׁיב אֶת־שָׁבוֹת בְּנֵי־עַמּוֹן נֹאֲסִיָּהוּ׃ ס
- 7 לְאָדוּם כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הָאִין עוֹד חֲכָמָה בְּתִימָן אֲבָדָה עֲצָה מִבְּנִים נִסְרַחָה חֲכָמָתָם׃
- 8 גָּסוּ הַפָּנּוּ הַעֲמִיקוּ לְשֹׁבֵת יֹשְׁבֵי דָדָן כִּי אִיד עֲשׂוּ הַבֵּאתִי עָלֶיךָ עַת פִּקְדוֹתָיו׃
- 9 אִם־בְּצָרִים בָּאוּ לָךְ לֹא יִשְׁאָרוּ עוֹלָלוֹת אִם־גִּנְבִים בְּלִילָה הִשְׁחִיתוּ דַיִם׃
- 10 כִּי־אֲנִי חֲשַׁפְתִּי אֶת־עֵשׂוֹ גְלִיתִי אֶת־מַסְתָּרָיו וְנִחַבָּה לֹא יוּכַל שִׁדְד זָרְעוֹ וְאַחֲיוֹ וְשִׁכְנָיו וְאִינָנו׃
- 11 עֲזָבָה יִתְמִיךָ אֲנִי אַחִיָּה וְאַלְמָנָתֶיךָ עָלַי תִּבְטָחוּ׃ ס
- 12 כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה הִנֵּה אֲשֶׁר־אִין מִשְׁפָּטָם לְשִׁתּוֹת הַכּוֹס שָׁתוּ יִשְׁתּוּ וְאַתָּה הוּא נִקָּה תִנְקָה לֹא תִנְקָה כִּי שָׁתָה תִשְׁתָּה׃
- 13 כִּי בִי נִשְׁבַּעְתִּי נֹאֲסִיָּהוּ כִּי־לְשִׁמָּה לְחֲרָפָה לְחָרַב וְלִקְלָלָה תִהְיֶה בְּצָרָה וְכָל־עָרֶיהָ תִהְיֶינָה לְחֲרָבוֹת עוֹלָם׃
- 14 שְׂמוּעָה שְׁמַעְתִּי מֵאֵת יְהוָה וְצִיר בְּגוֹיִם שְׁלוּחַ הַתְּקַבְּצוּ וּבָאוּ עָלֶיהָ וְקוּמוּ לְמִלְחָמָה׃
- 15 כִּי־הִנֵּה קָטָן נִתְתִיךָ בְּגוֹיִם בְּזוּי בְּאָדָם׃
- 16 תִּפְלֹצְתֶיךָ הַשִּׂיא אֶתְךָ זְדוֹן לְבָדָךְ שְׁכַנִּי בַחֲגִנִי הִסְלַע תִּפְשִׂי מְרוֹם גְּבַעָה כִּי־תִגְבִּיָּה כְּנֶשֶׁל קִנְיָדָךְ מִשָּׁם אֲוִרִידְךָ נֹאֲסִיָּהוּ׃
- 17 וְהִיְתָה אָדוּם לְשִׁמָּה כָּל עֶבֶר עָלֶיהָ יֵשׁוּם וְיִשְׂרָק עַל־כָּל־מִכּוֹתָהּ׃
- 18 כְּמַהֲפַכַת סֹדֶם וְעַמֻּרָה וְשִׁכְנֶיהָ אָמַר יְהוָה לֹא־יֵשֵׁב שָׁם אִישׁ וְלֹא־יִגְוֹר בָּהּ בְּז־אָדָם׃

- 19 הִנֵּה כְּאַרְיֵה יַעֲלֶה מִגְּאֹן הַיַּרְדֵּן אֶל־נֹוֹה אֵיתָן כִּי־אַרְגִּיעָה אַרְיֵעָנוּ מֵעֲלֵיָהּ
וּמִי בַחֹר אֲלֵיָהּ אֶפְקֹד כִּי מִי כְמוֹנִי וּמִי יַעֲיֹדֵנִי וּמִי־זֶה רָעָה אֲשֶׁר יַעֲמֵד
לִפְנָיִ: ס
- 20 לָכֵן שָׁמְעוּ עֲצַת־יְהוָה אֲשֶׁר יַעַץ אֶל־אָדָם וּמַחֲשֹׁבוֹתָיו אֲשֶׁר חָשַׁב
אֶל־יִשְׁבֵי תִימָן אִם־לֹא יִסְחָבוּם צַעֲרֵי הַצֹּאן אִם־לֹא יֵשִׁים עֲלֵיהֶם נֹוֹהִם:
21 מִקּוֹל נִפְלִים רָעָשָׁה הָאָרֶץ צַעֲקָה בַּיַּם־סוּף נִשְׁמַע קוֹלָהּ:
22 הִנֵּה כְנֹשֵׁר יַעֲלֶה וַיִּדְאָה וַיִּפְרֹשׁ כַּנְּפִיו עַל־בְּצָרָה וְהָיָה לֵב גְּבוּרֵי אָדָם
בַּיּוֹם הַהוּא כָּלֵב אִשָּׁה מְצָרָה: ס
- 23 לְדַמְשֶׁק בּוֹשָׁה חֲמַת וְאַרְפָּד כִּי־שָׁמְעָה רָעָה שָׁמְעוּ נִמְגּוּ בַּיַּם דְּאָגָה
הַשֶּׁקֶט לֹא יוֹכֵל:
24 רִפְתָּה דַמְשֶׁק הַפְּנִתָה לָנוּס וְרִטְטוּ הַחֲזִיקָה צָרָה וּחֲבָלִים אַחֲזָתָה
בַּיּוֹלָדָה:
25 אֵיךְ לֹא־עֲזָבָה עִיר תְּהִלָּה קִרְיַת מְשׁוֹשֵׁי:
26 לָכֵן יִפְלוּ בַחֹרֵיָהּ בְּרַחֲבֹתֶיהָ וְכָל־אַנְשֵׁי הַמְּלַחֲמָה יִדְּמוּ בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם
יְהוָה צְבָאוֹת:
27 וְהִצַּתִּי אֵשׁ בַּחֹמַת דַּמְשֶׁק וְאַכְלָה אַרְמְנוֹת בֶּן־הַדָּד: ס
28 לְקַדְרָו וּלְמַמְלְכוֹת חָצוֹר אֲשֶׁר הִכָּה נְבוּכַדְרֶאֶצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל כֹּה אָמַר
יְהוָה קוּמוּ עָלוּ אֶל־קִדְר וְשִׁדְדוּ אֶת־בְּנֵי־קָדָם:
29 אֲהַלִּיֵהֶם וְצֹאנֵם יִקְחוּ יְרֵיעוֹתֵיהֶם וְכָל־כְּלֵיהֶם וּגְמֻלֵיהֶם יִשְׂאוּ לָהֶם וְקִרְאוּ
עֲלֵיהֶם מְגוֹר מִסָּבִיב:
30 נִסּוּ נְדוּ מֵאֵד הָעַמִּיקוּ לְשֹׁבֵת יִשְׁבֵי חָצוֹר נְאֻם־יְהוָה כִּי־יַעַץ עֲלֵיכֶם
נְבוּכַדְרֶאֶצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל עֲצָה וַחֲשַׁב עֲלֵיהֶם מַחֲשָׁבָה:
31 קוּמוּ עָלוּ אֶל־גֹּי שְׁלִי יוֹשֵׁב לְבַטַּח נְאֻם־יְהוָה לֹא־דִלְתִים וְלֹא־בְרִיחַ לוֹ
בְּדָד יִשְׁכְּנוּ:
32 וְהָיוּ גְמֻלֵיהֶם לְבֹז וְהִמּוֹן מִקְנִיֵהֶם לְשָׁלַל וְזֹרֵתִים לְכָל־רוּחַ קִצּוּצֵי פֶאֶה
וּמִכָּל־עֶבְרִיו אָבִיא אֶת־אֲדָם נְאֻם־יְהוָה:
33 וְהִיְתָה חָצוֹר לְמַעֲוֹן תַּנִּים שְׁמַמָּה עַד־עוֹלָם לֹא־יֵשֵׁב שָׁם אִישׁ וְלֹא־יִגּוֹר
בָּהּ בֶּן־אָדָם: ס
34 אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יְרֵמְיָהוּ הַנְּבִיא אֶל־עֵילָם בְּרֵאשִׁית מַלְכוּת
צַדְקִיָה מֶלֶךְ־יְהוּדָה לֵאמֹר:
35 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הַנְּנִי שֹׁבֵר אֶת־קִשְׁת עֵילָם רֵאשִׁית גְּבוּרָתָם:

- 36 וְהִבֵּאתִי אֶל-עֵילָם אַרְבַּע רוּחוֹת מֵאַרְבַּע קְצוֹת הַשָּׁמַיִם וְזֵרְתִים לְכֹל
הָרְחוֹת הָאֲלֵה וְלֹא-יְהִיָּה הַגּוֹי אֲשֶׁר לֹא-יָבֹא שֵׁם נְדַחִי עֹלָם:
- 37 וְהַחֲתַתִּי אֶת-עֵילָם לִפְנֵי אִיבֵיהֶם וּלְפָנָיו מִבְּקָשֵׁי נַפְשָׁם וְהִבֵּאתִי עֲלֵיהֶם |
רָעָה אֶת-חֲרוֹן אַפִּי נֶאֱסִי-הוּהוּ וְשִׁלַּחֲתִי אַחֲרֵיהֶם אֶת-הַחֶרֶב עַד כְּלוֹתִי
אוֹתָם:
- 38 וְשִׁמַּתִּי כִסְאֵי בְעֵילָם וְהִאֲבֹדְתִי מִשֵּׁם מֶלֶךְ וְשָׂרִים נֶאֱסִי-הוּהוּ:
- 39 וְהָיָה | בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים אֲשׁוּב אֶת-שְׁבִית עֵילָם נֶאֱסִי-הוּהוּ: ס
- 50¹ הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-בְּבַל אֶל-אַרְצַ כְּשָׂדִים בַּיַּד יִרְמִיָּהוּ הַנְּבִיא:
- 2 הֲגִידוּ בְּגוֹיִם וְהַשְׁמִיעוּ וְשִׂאוּ-נֶס הַשְּׁמִיעוּ אֶל-תַּכְחָדוּ אִמְרוּ נִלְכְּדָה בְּבַל
הַבִּישׁ בַּל תַּחַת מֶרְדֶּךְ הַבִּישׁוּ עֲצָבִיָּה חֲתוּ גְלוּלִיָּה:
- 3 כִּי עָלָה עָלֶיהָ גּוֹי מִצָּפוֹן הוּא-יִשְׁעִית אֶת-אַרְצָהּ לְשִׁמָּה וְלֹא-יְהִיָּה יוֹשֵׁב בָּהּ
מֵאָדָם וְעַד-בְּהֵמָה נָדוּ הַלְכוּ:
- 4 בְּיָמִים הַהֵמָּה וּבָעֵת הַהִיא נֶאֱסִי-הוּהוּ יָבֹאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל הֵמָּה וּבְנֵי-יְהוּדָה
יַחֲדוּ הַלּוֹד וּבְכוּ יִלְכוּ וְאֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם יִבְקָשׁוּ:
- 5 צִיּוֹן יִשְׁאָלוּ דֶרֶךְ הַנְּהַ פָּנִיָּהם בָּאוּ וְנָלוּ אֶל-יְהוָה בְּרִית עֹלָם לֹא תִשְׁכַּח:
ס
- 6 צֹאן אֲבֹדוֹת הָיָה עַמִּי רַעִיָּהם הַתְּעוּם הָרִים שׁוֹבְבִים מֵהָר אֶל-גְּבֻעָה הֲלָכוּ
שָׁכְחוּ רַבְצָם:
- 7 כָּל-מוֹצְאֵיהֶם אֲכָלוּם וְצָרִיָּהם אָמְרוּ לֹא נֶאֱשָׁם תַּחַת אֲשֶׁר חָטְאוּ לַיהוָה
נִוְה־צֶדֶק וּמִקּוֹה אֲבוֹתֵיהֶם יְהוּהוּ: ס
- 8 גָּדוּ מִתּוֹךְ בְּבַל וּמֵאַרְצַ כְּשָׂדִים יֵצְאוּ וְהָיוּ כְּעַתּוּדִים לִפְנֵי-צֹאן:
- 9 כִּי הִנֵּה אֲנֹכִי מַעִיר וּמַעֲלָה עַל-בְּבַל קַהֲל־גּוֹיִם גְּדֹלִים מֵאַרְצַ צָפוֹן וְעָרְכוּ
לָהּ מִשֵּׁם תִּלְכַּד חֲצִיו כְּגִבּוֹר מִשְׁפִּיל לֹא יָשׁוּב רִיקָם:
- 10 וְהִיתָה כְּשָׂדִים לְשַׁלֵּל כָּל-שַׁלְלִיָּה יִשְׁבְּעוּ נֶאֱסִי-הוּהוּ:
- 11 כִּי תִשְׁמַחִי כִּי תִעֲלֹזִי שָׁסִי נִחַלְתִּי כִּי תִפּוֹשִׁי כְּעַגְלָה דָּשָׁה וְתִצְחֲלִי
כְּאַבְרָם:
- 12 בּוֹשָׁה אִמְכֶם מֵאֵד חֲפָרָה יוֹלְדֵתְכֶם הִנֵּה אַחֲרֵית גּוֹיִם מִדְּבַר צִיָּה
וְעַרְבָּה:
- 13 מִקְצָף יְהוּהוּ לֹא תִשָּׁב וְהִיתָה שְׁמָמָה כְּלָה בַל עֵבֶר עַל-בְּבַל יִשֵּׁם וַיִּשְׂרַק
עַל-כָּל-מְבוֹתֵיהָ:
- 14 עָרְכוּ עַל-בְּבַל סָבִיב כָּל-דְּרָכֵי קִשְׁת יָדוֹ אֵלֶיהָ אֶל-תַּחֲמְלוּ אֶל-חֶץ בְּיָ
לַיהוָה חֲטָאָה:

- 15 הָרִיעוּ עָלֶיהָ **סַבִּיב** נִתְּנָה יָדָהּ נִפְלוּ אֲשׁוּרֵיהֶּ נְהָרְסוּ חוֹמוֹתֶיהָ כִּי נִקְמַת יְהוָה הִיא הַנִּקְמוּ בָּהּ כַּאֲשֶׁר עָשִׂתָּה עֲשׂוּ-לָהּ:
- 16 כָּרְתוּ זֹרַעַ מִבְּבֶל וְתַפֵּשׂ מִגַּל בַּעַת קַצִּיר מִפְּנֵי חָרֵב הַיּוֹנָה אִישׁ אֶל-עַמּוֹ יִפְּנוּ וְאִישׁ לְאַרְצוֹ יִנְסוּ: ס
- 17 שֶׁהַ פְּזוּרָה יִשְׂרָאֵל אֲרִיזוֹת הִדִּיחוּ הָרֵאשׁוֹן אֶכְלוּ מֶלֶךְ אֲשׁוּר וְזֶה הָאֲחֵרוֹן עֲצָמוֹ נְבוּכַדְרֶאֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל: ס
- 18 לָכֵן כֹּה-אָמַר יְהוָה **צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל** הִנְנִי פֹקֵד אֶל-מֶלֶךְ בָּבֶל וְאֶל-אַרְצוֹ כַּאֲשֶׁר פִּקְדָתִי אֶל-מֶלֶךְ אֲשׁוּר:
- 19 וְשִׁבַּבְתִּי אֶת-יִשְׂרָאֵל אֶל-נְוֶהוּ וְרַעְהָ הַכְּרָמֶל וְהַבְּשׂוּ וּבִהָר אִפְרַיִם וְהַגְּלַעַד תִּשְׁבַּע נַפְשׁוֹ:
- 20 בְּיָמִים הָהֵם וּבַעַת הַהִיא **נְאֻם-יְהוָה** יִבְקֹשׂ אֶת-עַוֹן יִשְׂרָאֵל וְאֵינָנוּ וְאֶת-חַטָּאת יְהוּדָה וְלֹא תִמְצָאֵנָה כִּי אֶסְלַח לְאֲשֶׁר אֲשָׂאִיר:
- 21 עַל-הָאָרֶץ מְרִתִּים עָלָה עָלֶיהָ וְאֶל-יוֹשְׁבֵי פְקוּד חָרֵב וְהַחֲרַם **אֲחֲרֵיהֶם** נְאֻם-יְהוָה וְעָשָׂה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ: ס
- 22 קוֹל מִלְחָמָה בְּאָרֶץ וְשִׁבְר גְּדוֹל:
- 23 אִיד נִגְדַע וְיִשְׁבֵּר פְּטִישׁ כָּל-הָאָרֶץ אִיד הִיתָה לְשִׁמָּה בָּבֶל בְּגוֹזִים:
- 24 יִקְשְׁתִּי לָךְ וְגַם-נִלְכַדְתָּ בָּבֶל וְאֵת לֹא יִדְעַת נִמְצָאת וְגַם-נִתְּפַשְׁתָּ כִּי בִיהוּה הַתְּגָרִית:
- 25 פָּתַח יְהוָה אֶת-אֹצְרוֹ וַיּוֹצֵא אֶת-כְּלָי זַעֲמוֹ כִּי-מִלְאָכָה הִיא לְאֲדָנִי יְהוָה **צְבָאוֹת** בְּאָרֶץ כַּשְׂדִּים:
- 26 בְּאוּ-לָהּ מִקֶּץ פִּתְחוּ מֵאֲבָסֶיהָ סְלוּהָ כְּמוֹ-עֲרָמִים וְהַחְרִימוּהָ אֶל-תְּהִי-לָהּ שְׂאֲרִית:
- 27 חָרְבוּ כָל-פָּרִיָה יִרְדּוּ לְטַבַּח הוּי עָלֵיהֶם כִּי-בָא יוֹמָם עַת פִּקְדָתָם: ס
- 28 קוֹל נְסִים וּפְלִטִים מֵאָרֶץ בָּבֶל לְהַגִּיד בְּצִיּוֹן אֶת-נִקְמַת יְהוָה אֲלֵהֶינוּ **נִקְמַת הַיִּכְלוּ:**
- 29 הִשְׁמִיעוּ אֶל-בְּבִלְוֹ רַבִּים כָּל-דְּרָכֵי קֹשֶׁת חָנוּ עָלֶיהָ סָבִיב אֶל-יְהִי-וֹּ פִלְטָה שְׁלֹמוֹ-לָהּ כַּפַּעֲלָהּ כְּכֹל אֲשֶׁר עָשִׂתָּה עֲשׂוּ-לָהּ כִּי אֶל-יְהוָה זָדָה אֶל-קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:
- 30 לָכֵן יִפְּלוּ בַחֲוָרֶיהָ בְּרַחֲבֶתֶיהָ וְכָל-אֲנָשֵׁי מִלְחָמָתָה יִדְּמוּ **בַּיּוֹם הַהוּא** נְאֻם-יְהוָה: ס
- 31 הִנְנִי אֲלִיד זָדוֹן נְאֻם-אֲדָנִי **יְהוָה צְבָאוֹת** כִּי בָא יוֹמָךְ עַת פִּקְדָתִיךָ:
- 32 וְכָשֶׁל זָדוֹן וְנָפַל וְאֵין לוֹ מְקִים וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּעַרְוִי וְאֶכְלָה כָּל-סְבִיבְתָיו: ס

- 33 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עֲשׂוּקִים בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי־הַיְהוּדָה יַחְדָּו
וְכָל־שְׂבִייהֶם הֶחְזִיקוּ בָם מֵאֲנֵי שְׁלָחָם:
- 34 גְּאֻלְסוּ חֶזֶק יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ רִיב יָרִיב אֶת־רִיבֵם לְמַעַן הַרְגִיעַ
אֶת־הָאָרֶץ וְהַרְגִיז לִישְׁבֵי בָבֶל:
- 35 חָרַב עַל־כְּשָׁדִים נְאֻם־יְהוָה וְאֶל־ישְׁבֵי בָבֶל וְאֶל־שָׂרֵיהֶּ וְאֶל־חַכְמֵיהֶּ:
- 36 חָרַב אֶל־הַבָּדִים וְנֹאֲלוּ חָרַב אֶל־גְּבוּרֵיהֶּ וַחֲתוּ:
- 37 חָרַב אֶל־סוּסָיו וְאֶל־רֶכְבּוֹ וְאֶל־כָּל־הָעֲרָב אֲשֶׁר בְּתוֹכָהּ וְהָיוּ לְנָשִׁים חָרַב
אֶל־אוֹצְרוֹתֶיהָ וּבְזָזוּ:
- 38 חָרַב אֶל־מִימֵיהָ וַיִּבְשׂוּ כִּי אָרֶץ פְּסָלִים הִיא וּבְאֵימִים יִתְהַלְלוּ:
- 39 לָכֵן יֵשְׁבוּ צִיִּים אֶת־אֲיִים וַיֵּשְׁבוּ בָּהּ בְּנֹת יַעֲנָה וְלֹא־תֵשֵׁב עוֹד לְנֹצַח וְלֹא
תִּשְׁכַּח עַד־דָּוָר וְדוֹר:
- 40 כִּמְהַפְּכַת אֱלֹהִים אֶת־סֹדֶם וְאֶת־עַמֻּרָה וְאֶת־שַׁכְנֵיהָ נְאֻם־יְהוָה לֹא־יֵשֵׁב
שָׁם אִישׁ וְלֹא־יִגְוֹר בָּהּ בֶּן־אָדָם:
- 41 הִנֵּה עִם בָּא מִצְפּוֹן וְגוֹי גָּדוֹל וּמְלָכִים רַבִּים יַעֲרוּ מִירְכַּת־אָרֶץ:
- 42 קָשַׁת וְכִידָן יַחֲזִיקוּ אַכְזָרֵי הַמָּה וְלֹא יִרְחֲמוּ קוֹלָם כִּיִּם יִהְיֶה וְעַל־סוּסִים
יִרְכָּבוּ עָרוּךְ כְּאִישׁ לְמַלְחָמָה עֲלִיף בַּת־בָּבֶל:
- 43 שָׁמַע מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־שִׁמְעָם וּרְפוּ יָדָיו צָרָה הֶחְזִיקְתָּהּ חֵיל כִּי־לָדָה:
- 44 הִנֵּה כְּאֲרִיָּה יַעֲלֶה מִנְּאֻז הַיַּרְדֵּן אֶל־נְוָה אֵיתָן כִּי־אַרְגָּעָה אַרְוָצִים מֵעֲלֵיהָ
וּמִי בַחֹר אֲלֵיהָ אֶפְקָד כִּי מִי כְמוֹנִי וּמִי יוֹעֲדָנִי וּמִי־זֶה רָעָה אֲשֶׁר יַעֲמַד
לְפָנַי:
- 45 לָכֵן שָׁמְעוּ עַצַּת־יְהוָה אֲשֶׁר יַעַן אֶל־בָּבֶל וּמַחֲשַׁבוֹתָיו אֲשֶׁר חָשַׁב
אֶל־אָרֶץ כְּשָׁדִים אִם־לֹא יִסְחָבוּם צְעִירֵי הַצֹּאן אִם־לֹא יֵשִׁים עֲלֵיהֶם נוֹה:
- 46 מְקוֹל נִתְפָּשָׂה בָבֶל נִרְעָשָׂה הָאָרֶץ וְזַעֲקָה בְּגוֹיִם נִשְׁמַע: ס
- 51¹ כֹּה אָמַר יְהוָה הַנְּגִי מַעִיר עַל־בָּבֶל וְאֶל־ישְׁבֵי לֵב קָמִי רוּחַ מִשְׁחִית:
2 וְשַׁלַּחְתִּי לְבָבֶל זָרִים וְזָרוּהָ וַיִּבְקְרוּ אֶת־אַרְצָהּ כִּי־הָיוּ עֲלֵיהָ מִסָּבִיב בַּיּוֹם
רָעָה:
- 3 אֶל־יַדְרֹךְ הַדֶּרֶךְ קִשְׁתּוֹ וְאֶל־יַתְעַל בְּסָרִינּוֹ וְאֶל־תַּחְמְלוֹ אֶל־בַּחֲרִיהָ
הַחֲרִימוּ כָל־צְבָאָה:
- 4 וְנִפְּלוּ חֲלָלִים בְּאָרֶץ כְּשָׁדִים וּמְדַקְרִים בְּחוּצוֹתֶיהָ:
- 5 כִּי לֹא־אֶלְמָן יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה מְאֻלְהָיו מִיְהוָה צְבָאוֹת כִּי אֲרָצָם מְלֻאָה
אָשָׁם מְקֻדּוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:

- 6 גסון מתוד בבל ומלטו איש נפשו אל-תדמו בעונה כי עת נקמה היא ליהוה גמול הוא משלם לה:
- 7 פוסזהב בבל ביד-יהוה משכרת כל-הארץ מינה שתו גוים על-כן יתהללו גוים:
- 8 פתאם נפלה בבל ותשבר הילילו עליה קחו צרי למכאובה אולי תרפא:
- 9 רפאנו את-בבל ולא נרפתה עזובה ונלך איש לארצו כי-נגע אל-השמים משפטה ונשא עד-שחקים:
- 10 הוציא יהוה את-צדקתינו באו ונספרה בציון את-מעשה יהוה אלהינו:
- 11 הברו החצים מלאו השלטים העיר יהוה את-רוח מלכי מדי כי-על-בבל מזמתו להשחיתה כי-נקמת יהוה היא נקמת היכלו:
- 12 אל-חומת בבל שאו-נס החזיקו המשמר הקימו שמרים הכינו הארבים כי גם זמם יהוה גם-עשה את אשר-דבר אל-ישבי בבל:
- 13 שכנתי על-מים רבים רבת אוצרת בא קצף אמת בצעף:
- 14 נשבע יהוה צבאות בנפשו כי אם-מלאתיך אדם כילק וענו עליך הידד:
- ס
- 15 עשה ארץ בכחו מכין תבל בחכמתו ובתבונתו נטה שמים:
- 16 לקול תתו המון מים בשמים ויעל נשאים מקצה-ארץ ברקים למטר עשה ויצא רוח מאצרתיו:
- 17 נבער כל-אדם מדעת הביש כל-צרף מפסל כי שקר נספו ולא-רוח בם:
- 18 הבל המה מעשה תעתעים בעת פקדתם יאבדו:
- 19 לא-כאלה חלק יעקוב כיוצר הכל הוא ושבת נחלתו יהוה צבאות שמו: ס
- 20 מפץ-אתה לי כלי מלחמה ונפצתי בך גוים והשחתי בך ממלכות:
- 21 ונפצתי בך סוס ורכבו ונפצתי בך רכב ורכבו:
- 22 ונפצתי בך איש ואשה ונפצתי בך זקן ונער ונפצתי בך בחור ובתולה:
- 23 ונפצתי בך רעה ועדרו ונפצתי בך אבר וצמדו ונפצתי בך פחות וסגנים:
- 24 ושלמתי לבבל ולכלל יושבי כשדים את כל-רעתם אשר-עשו בציון לעיניכם נאם יהוה: ס
- 25 הגני אליך הר המשחית נאם-יהוה המשחית את-כל-הארץ ונטיתי את-ידי עליך וגלגלתיך מן-הסלעים ונתתיך להר שרפה:
- 26 ולא-יקחו ממך אבן לפנה ואבן למוסדות כי-שממות עולם תהיה נאם-יהוה:

- 27 שְׂאוּגִס בְּאַרְץ תִּקְעוּ שׁוֹפָר בְּגוֹיִם קִדְשׁוּ עָלֶיהָ גּוֹיִם הַשְּׁמִיעוּ עָלֶיהָ
מִמְּלָכוֹת אֲרָרַט מִנִּי וְאַשְׁכְּנֹז פִּקְדוֹ עָלֶיהָ טַפְסֹר הָעֶלְו־סוֹס כִּילֶק סָמַר:
28 קִדְשׁוּ עָלֶיהָ גּוֹיִם אֶת־מַלְכֵי מִדֵּי אֶת־פַּחֲוֹתֶיהָ וְאֶת־כָּל־סִגְיֶיהָ וְאֵת
כָּל־אַרְץ מִמְּשַׁלְתּוֹ:
- 29 וְתִרְעַשׂ הָאָרֶץ וְתַחֲלֵל כִּי קָמָה עַל־בָּבֶל מִחִשְׁבוֹת יְהוָה לְשׁוֹם אֶת־אַרְץ
בָּבֶל לְשִׁמָּה מֵאֵין יוֹשֵׁב:
30 חָדְלוּ גְבוּרֵי בָבֶל לְהִלָּחֵם יִשְׁבוּ בְּמִצְדוֹת נִשְׁתָּה גְבוּרְתֶם הִיוּ לְנָשִׁים
הִצִּיתוּ מִשְׁכַּנְתֶּיהָ נִשְׁבְּרוּ בְּרִיחֶיהָ:
31 רָץ לְקִרְאֵת־רָץ יְרוּץ וּמִגִּיד לְקִרְאֵת מִגִּיד לְהַגִּיד לְמַלְךְ בָּבֶל כִּי־נִלְכְּדָה
עִירוֹ מִקְצָה:
32 וְהַמְעַבְרוֹת נִתְפָּשׁוּ וְאֶת־הָאֲגָמִים שָׂרְפוּ בְּאֵשׁ וְאֲנָשֵׁי הַמְּלַחְמָה נִבְהָלוּ: ס
33 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בַּת־בָּבֶל כְּגֵרָן עַת הִדְרִיכָה עוֹד
מְעֻט וּבָאָה עַת־הַקְּצִיר לָהּ:
34 אֲכַלְנוּ חֲמֻמָּנוּ נְבוּכַדְרֶאֱצַר מֶלֶךְ בָּבֶל הִצִּיגְנוּ כְּלֵי רִיק בְּלַעְנוּ כִּתְזִין מִלֵּא
כִּרְשׁוֹ מֵעַדְנֵי הַדִּיחָנוּ:
35 חֲמָסִי וְשֹׂאֲרֵי עַל־בָּבֶל תֹּאמַר יֵשֶׁבֶת צִיּוֹן וְדַמֵּי אֶל־יִשְׁבֵּי כְּשָׂדִים תֹּאמַר
יְרוּשָׁלַם: ס
36 לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הַנְּגִירָב אֶת־רִיבְךָ וְנִקְמָתִי אֶת־נִקְמָתְךָ וְהִחַרְבְּתִי
אֶת־יִמָּה וְהִבְשַׁתִּי אֶת־מְקוֹרָהּ:
37 וְהִיְתָה בָבֶל | לְגִלִּים | מְעוֹן־תַּנִּים שְׁמָה וְשָׂרָקָה מֵאֵין יוֹשֵׁב:
38 יִחַדּוּ כַּפְּרִים יִשְׂאֲגוּ נִעְרוּ כְּגוּרֵי אַרְיֹת:
39 בַּחֲמָם אֲשִׁית אֶת־מִשְׁתֵּיהֶם וְהִשְׁכַּרְתִּים לְמַעַן יַעֲלִזוּ וַיִּשְׁנוּ שְׁנַת־עוֹלָם
וְלֹא יִקְיִצוּ נֶאֱם יְהוָה:
40 אוֹרִידִם כְּכָרִים לְטְבוּחַ כְּאֵילִים עַם־עֲתוּדִים:
41 אֵיד נִלְכְּדָה שִׁשׁוּ וְתִתְפַּשׂ תְּהִלַּת כָּל־הָאָרֶץ אֵיד הִיְתָה לְשִׁמָּה בָבֶל
בְּגוֹיִם:
42 עָלָה עַל־בָּבֶל הַיָּם בְּהַמּוֹן גָּלְיוֹ נִכְסָתָה:
43 הָיוּ עָרֶיהָ לְשִׁמָּה אָרֶץ צִיָּה וְעָרְבָה אָרֶץ לֹא־יִשָּׁב בָּהֵן כָּל־אִישׁ וְלֹא־יַעֲבֹר
בָּהֵן בְּזֹאֲדָם:
44 וּפְקֻדָּתִי עַל־בָּל בְּבָבֶל וְהִצֵּאתִי אֶת־בָּלְעוּ מִפִּיו וְלֹא־יִנְהָרוּ אֲלָיו עוֹד גּוֹיִם
גַּם־חֹמַת בָּבֶל נִפְלָה:
45 צָאוּ מִתּוֹכָה עַמִּי וּמִלְטוּ אִישׁ אֶת־נַפְשׁוֹ מִחֲרוֹן אַף־יְהוָה:

- 46 וּפְנִירְדָּ לְבַבְכֶם וְתִירְאוּ בְשִׁמוּעָה הַנִּשְׁמָעַת בְּאַרְצָ וּבֵא בַשָּׁנָה הַשְּׁמוּעָה
וְאַחֲרָיו בַּשָּׁנָה הַשְּׁמוּעָה וְחִמָּס בְּאַרְצָ וּמִשָּׁל עַל־מִשָּׁל:
- 47 לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים וּפְקַדְתִּי עַל־פְּסִילֵי בָבֶל וְכָל־אַרְצָה תִּבּוֹשׁ
וְכָל־חַלְלֵיהָ יִפְלוּ בַתּוֹכָהּ:
- 48 וּרְנָנוּ עַל־בָּבֶל שָׁמַיִם וְאַרְצָ וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶם כִּי מִצְפּוֹן יָבֹא־לָהּ הַשּׁוֹדְדִים
נְאֻם־יְהוָה:
- 49 גַּם־בָּבֶל לִנְפֹל חַלְלֵי יִשְׂרָאֵל גַּם־לְבָבֶל נִפְלוּ חַלְלֵי כָל־הָאָרֶץ:
- 50 פְּלִטִים מִחֶרֶב הִלְכוּ אֶל־תַּעֲמָדוֹ זָכְרוּ מִרְחוֹק אֶת־יְהוָה וִירוּשָׁלַם תִּעֲלֶה
עַל־לְבַבְכֶם:
- 51 בְּשָׁנוּ כִּי־שָׁמַעְנוּ חֲרָפָה כִּסְתָה כְּלָמָה פָּגַינוּ כִּי בָאוּ זָרִים עַל־מִקְדָּשֵׁי בַיִת
יְהוָה: ס
- 52 לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וּפְקַדְתִּי עַל־פְּסִילֵיהָ וּבְכָל־אַרְצָה יֶאֱנָק
חַלְלֵי:
- 53 כִּי־תֵעָלֶה בָבֶל הַשָּׁמַיִם וְכִי תִבְצָר מִרוֹם עֲזָה מֵאֵתִי יָבֹאוּ שׁוֹדְדִים לָהּ
נְאֻם־יְהוָה: ס
- 54 קוֹל זַעֲקָה מִבָּבֶל וְשִׁבְר גְּדוֹל מֵאַרְצָ כְּשָׂדִים:
- 55 כִּי־שָׁדַד יְהוָה אֶת־בָּבֶל וְאַבָּד מִמֶּנָּה קוֹל גְּדוֹל וְהָמוּ גְּלִיהֶם כְּמַיִם רַבִּים
נִתַּן שָׁאוֹן קוֹלָם:
- 56 כִּי בָא עֲלֶיהָ עַל־בָּבֶל שׁוֹדֵד וְנִלְכְּדוּ גְבוּרֶיהָ חֲתָתָה קִשְׁתוֹתָם כִּי אֵל
גְּמִלוֹת יְהוָה שָׁלֵם יִשְׁלָם:
- 57 וְהַשְׁפַּרְתִּי שָׁרִיָּה וְחֲכַמֶּיהָ פַּחוֹתֶיהָ וְסַגְּנֶיהָ וּגְבוּרֶיהָ וַיִּשְׁנוּ שְׁנַת־עוֹלָם וְלֹא
יִקְיִצוּ נְאֻם־הַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת שָׁמוֹ: ס
- 58 כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת חֲמוֹת בָּבֶל הִרְחַבְהָ עָרְעַר תִּתַּעְרַעַר וּשְׁעָרֶיהָ
הִגְבְּהִים בְּאֵשׁ יִצְתּוּ וַיִּגְעוּ עַמִּים בְּדִירֵיק וּלְאֻמִּים בְּדִי־אֵשׁ וַיַּעֲפוּ: ס
- 59 הַדְּבָר אֲשֶׁר־צִוְּנָהוּ יִרְמִיָּהוּ הַנְּבִיא אֶת־שָׁרִיָּה בֶן־נִרְיָה בֶן־מַחְסִיָּה בְּלִכְתּוֹ
אֶת־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה בָּבֶל בַּשָּׁנָה הַרְבַּעִית לְמַלְכוֹ וּשְׁרִיָּה שָׂר מְנוּחָה:
- 60 וַיִּכְתֹּב יִרְמִיָּהוּ אֶת כָּל־הַרְעָה אֲשֶׁר־תָּבוֹא אֶל־בָּבֶל אֶל־סֹפֵר אֶחָד אֶת
כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַכְּתוּבִים אֶל־בָּבֶל:
- 61 וַיֹּאמֶר יִרְמִיָּהוּ אֶל־שָׁרִיָּה כְּבֹאֵךְ בָּבֶל וְרֵאתָ וְקִרְאתָ אֶת כָּל־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה:
- 62 וַאֲמַרְתָּ יְהוָה אֶתְּהָ דְבַרְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה לְהַכְרִיתוֹ לְבִלְתִּי הִיֹּת־בוֹ
יֹשֵׁב לְמֵאֲדָם וְעַד־בְּהֵמָה כִּי־שָׁמְמוֹת עוֹלָם תִּהְיֶה:

63 וְהָיָה כְּכִלְתֶּךָ לִקְרֹא אֶת־הַסֵּפֶר הַזֶּה תִּקְשֹׁר עָלָיו אֶבֶן וְהִשְׁלַכְתָּו אֶל־תּוֹךְ פְּרֹת:

64 וְאָמַרְתָּ כֹּכָה תִשְׁקַע בְּבֶל וְלֹא־תִקּוּם מִפְּנֵי הָרַעָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵבִיא עָלֶיהָ וַיַּעֲפוּ עַד־הַנָּה דְבַר־יִרְמְיָהוּ: ס

Michael S. Heiser
January, 2005